

Kartoznanac Nikole Sagrija, dubrovačkog pomorca

Transkripcija i prijevod rukopisa *Kartoznanac Nikole Sagrija, dubrovačkog pomorca*, autori: Mauro Bondioli, Damir Salopek, Stjepan Čosić i Irena Radić Rossi

Nikola Sagri dubrovački je pomorac i pomorski pisac, rođen na Šipanu oko 1538. godine. Dva su tiskana djela o problematici plime i oseke dobro poznata u stručnoj javnosti jer su prema Sagrijevoj želji, izraženoj u oporuci 1571. godine, posmrtno objavljena u Veneciji. Treće Sagrijevo djelo *Il Chartigatore*, u značenju pomorca koji koristi karte i nautičke instrumente, spominje 1602. godine Bartolomeo de Crescentio u knjizi *Nautica mediterranea*, u kojoj opisuje Sagrijev postupak računanja obujma broda. Dugo godina nije se znalo postoji li doista treće Sagrijevo djelo koje se naizgled ne spominje u njegovoj oporuci, no prije nepunih desetak godina ono se pojavilo u knjižnici James Ford Bell na Sveučilištu u Minnesotti, koja ga je otkupila na tržištu antikviteta u New Yorku. U posljednje vrijeme pretpostavljeno je kako je ustvari riječ o jednom od rukopisa iz Sagrijeve oporuke, dok je drugi rukopis objavljen u Veneciji bio samo nadopuna prvoga.

Problematicom radova znanstveno-pomorske tematike Nikole Sagrija najviše se do sada u Hrvatskoj bavio Žarko Dadić, koji je Sagriju posvetio zasebno poglavlje u knjigama *Povijest egzaktnih znanosti u Hrvata* (1982.) i *Hrvati i egzaktne znanosti u osvitu novovjekovlja* (1994.), a u časopisu *Dubrovnik* 2008. godine objavio i rad pod naslovom „O Sagrojevićevu djelu Cartegiatore“. Nakon pronalaska rukopisa i uvida u njegov sadržaj, Dadić je pretpostavio kako se rukopis ne spominje u Sagrijevoj oporuci jer je u trenutku njezinog nastanka, a i Sagrijeve smrti u Manfredoniji 1571. godine, bio nesređen i nedovršen.

Godine 2014. Ivica Martinović u časopisu *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* objavio je članak pod naslovom „Recepcija Sagrijevih izvješća o nastupima plime duž europskih obala Atlantskoga oceana od Frane Petrića do Francisa Bacona i Giovannija Battiste Ricciolija (1591-1672)“, u kojem je proučio reakcije na Sagrijev rad tijekom stotinu godina proteklih od njegove smrti. Na dvanaest stranica donio je kronološki posloženu bibliografiju radova o Nikoli Sagriju od 1591. do 2012. godine, a na kraju napisao i napomenu o obiteljskom prezimenu, u kojoj tumači zašto se odlučio za oblik Sagri umjesto do tada uobičajenih oblika Sagroević ili Sagrojević. Njegovo mišljenje kako je riječ o obliku prezimena koji je odabrao sam Nikola te ga dosljedno koristio u svim dokumentima i rukopisima prihvatili smo i mi u ovoj knjizi. Iako se u grbovnicima nalazi oblik Sagrijelović, Nikola ga nikada nije upotrijebio pa smo se odlučili poštovati njegovu odluku.

Usprkos svojoj nepotpunosti, rukopis *Il Chartigatore* sadrži iznimno vrijedne podatke o brodovima i brodskoj opremi te umijeću plovidbe Sagrijevoga doba. Godine 2010. talijanski ekonomski povijesničar Dario dell'Osa objavio je transkripciju i prikaz rukopisa na talijanskom jeziku, pod naslovom *Il carteggiatore di Nicolò Sagri*. Nažalost, konzultacije s talijanskim i hrvatskim stručnjacima pokazale su kako je transkripcija

nedovoljno precizna, teško čitljiva i neprilagođena daljnjoj znanstvenoj obradi. Uzimajući u obzir veliko značenje novootkrivenog Sagrijevog rada u kontekstu dubrovačkog i mediteranskog pomorstva 16. stoljeća, predajemo stoga javnosti ovu kritičku transkripciju i prijevod rukopisa na hrvatski jezik.